



# TALPFATELÍTŐ-TELEP

---

## DIE SCHWELLENTRÄNKANLAGE

---

## SLEEPER IMPREGNATION PLANT

---

**Az** I. világháború előtt a MÁV a telepet még Zágrábban tervezte létrehozni a szlavóniai tölgyfából kitermelt alapanyagok telítésére, de 1914-ben a helyszínt elvetették. Több rangos magyar város is próbálta elnyerni a megfelelő helyet a telepnek, 1914-ben mégis Dombóváron kezdték meg az építkezéseket.

A telep fő feladata elsősorban a Dunántúl és a MÁV faanyaggyártásának ellátása volt. A telítésnél elsősorban a szlovén bükkerdőkből kitermelésre kerülő talpfa alapanyagra alapoztak, amelyet a Dunántúl vonalhálózatának építésénél, fenntartásánál kívántak felhasználni és hasznosítani.

A telítőipari tevékenység 1916 márciusában kezdődött el, az üzemelés 1919 tavaszától 1921 ősziig szünetelt. A telítések eleinte a háború okozta nehézségek miatt klórcink oldattal történtek, az olajos telítésre 1929-ben tértek át.

Az üzem belső anyagmozgatását eredetileg lóvontatású iparvágány-hálózatra tervezték. A húszas évek elején helyezték üzembe a „Muki”-nak (MÁV 91,001) becézett tűztér nélküli mozdonyt, amely évtizedeken keresztül látta el a vasúti kocsik vontatását. A dombóvári Vontatási Főnökségen végzett felújítását követően a Magyar Vasúttörténeti Parkban nyert elhelyezést.

1929/30-ban épült meg a Fatelítőn a víztartály. A tartály 38 méter magas vastraverzekon áll, amelybe saját ártézi vizet nyomtak fel, innét a vasúti házak vezeték útján kapták a vizet.

A II. világháború során az 1944-ben történt bombázások idején – melynek során több dolgozó életét vesztette – az olajtározók is tönkrementek és a területet óriási olajszennyezés érte.

Az üzem fejlődése elsősorban az önálló vállalattá alakulás idején, az 1970-es évektől volt nagyobb léptékű.

A hagyományos telítési tevékenységről folyamatosan áttértek a faipari termékek gyártására – gyártottak raklapokat, parkettákat, kerítéseket, valamint játszótéri elemeket is. Az anyagmozgatásnál a kézi erőről a gépi anyagmozgatásra, feldolgozásra álltak át (oszlopháncsológép, hidraulikus pántológép, fűrészgép, stb.). Ezzel egy időben a szociális körülmények is jelentősen javultak: megépült az orvosi rendelő, az üzemi konyha, valamint az öltözők és a fürdők. A szabadidő eltöltése és a sportolási igények kielégítése céljából megépült a sporttelep is.

A rendszerváltozás után az üzem kft.-vé alakult és bezárásáig (2005) egyre csökkenő kapacitással folyt a faipari tevékenység a telítőtelep területén. A 2010-es években a MÁV felszámolta a vágányzatot az üzem területén. A talpfatelítő szervezeti változásai:

1914. Fatelítő Főnökség

1952. MÁV Fatelítő Üzemi Vállalat Dombóvári Üzeme

1971. Faanyagvédelmi és Fatelítő Vállalat (FAVÉD)

1978. A MÁV Anyagellátási Igazgatóság irányítása alatt a három Fatelítő Főnökség (Dombóvár, Püspökladány, Tokod)

1992. MÁV FAVÉD Kft.

2002. DOFAVÉD

FORRÁS • QUELLE • SOURCE

Kóka Albert: *Jubileumi Emlékkönyv. 1984.*

*Városunk Dombóvár a kezdetektől napjainkig.*

*Szerkesztette: Dr. Pap Norbert Dombóvár, 2010.*

**V**or dem ersten Weltkrieg hatte die Ungarische Staatseisenbahnen (MÁV) vor eine Anlage zur Tränkung der angebauten Grundstoffe aus slawonischen Eichen zu errichten, der Ort der geplanten Anlage wurde 1914 abgelehnt. Mehrere bedeutende ungarische Städte versuchten den entsprechenden Ort für die Anlage zu erwerben, trotzdem wurden mit den Bauarbeiten in Dombóvár angefangen.

Die bedeutendste Aufgabe der Anlage war, das Transdanubien und die MÁV mit Bauholz zu versorgen. Bei der Tränkung wurde vor allem auf den Holzschwellengrundstoff basiert, die in den slowenischen Eichenwäldern abgeholzt werden.

Es wurde so geplant, sie bei dem Ausbau der Eisenbahnstrecken in Transdanubien und bei der Erhaltung der Strecken zu verwenden und zu nutzen. Die industrielle Tätigkeit der Tränkung begann im März 1916, der Betrieb wurde vom Frühjahr 1919 bis Herbst 1921 stillgelegt. Am Anfang wurde zur Tränkung durch die Weltkrieg verschärfte Schwierigkeit Chlorzinklösung verwendet, zur Tränkung mit Öl wurde 1929 übergangen. Die innere Materialbewegung des Betriebs wurde ursprünglich auf mit Pferden gezogene Industriegleisnetz geplant. Am Anfang der 20er Jahren wurde das Lokomotiv „Muki“ ohne Feuerraum (MÁV 91,001) in Betrieb gesetzt, das jahrzentlang für das Schleppen der Eisenbahnwaggon sorgte.

Nach der Renovierung der Lokomotive (die in Dombóvár gemacht wurde) wurde im Ungarischen Eisenbahnhistorischen Park untergebracht. Auf der Schwellentränkanlage wurde 1929–30 ein Wasserbehälter errichtet. Der Behälter steht auf 38 Meter hohen Bahnschwellen, in die eigenes artesisches Wasser aufgepumpt wurde, und von hier erhielten die Eisenbahnhäuser das Wasser durch Rohrleitung.

Während der Bombardierungen im zweiten Weltkrieg 1944 – dessen zufolge mehrere Mitarbeiter ums Leben gekommen sind – gingen die Ölspeicher auch zugrunde und das Gebiet wurde in großem Maße mit Öl verschmutzt.

Der Betrieb entwickelte sich (von den 1970er Jahren) bedeutend, als er ein selbstständiges Unternehmen wurde. Von der traditionellen Tränkungstätigkeiten wurde immer mehr zur Produktion von Holzprodukte übergangen (wie zum Beispiel Paletten, Parkette, Zäune und auch Spielzeuge auf den Spielplätzen.) Bei der Materialbewegung wurde von der menschlichen Arbeitskraft auf die maschinelle Materialbewegung und Verarbeitung umgestellt (hydraulische Umreifungsmaschine, Maschine für Baste, Sägemaschine, usw.).

Damit parallel verbesserten sich bedeutend auch die sozialen Umstände: das Sprechzimmer, die Betriebsküche, die Umkleidekabinen und die Bäder wurden erbaut. Zur Befriedigung der Ansprüche im Sport- und Freizeitbereich wurde auch eine Sportanlage gebaut. Nach der Wende wurde der Betrieb zur GmbH umgestaltet und bis zur Schließung des Betriebs (2005) waren die holzindustriellen Tätigkeiten auf dem Gebiet der Tränkanlage mit abnehmender Kapazität im Gange. In den 2010er Jahren riß die Ungarische Staatseisenbahnen (MÁV) die Gleise auf dem Gebiet des Betriebs auf. Strukturelle Veränderungen der Schwellentränkanlage:

1914. Vorstand der Tränkanlage

1952. Dombóvárer Betrieb des MÁV Betriebsunternehmens für Tränkanlage

1971. Unternehmen für Tränkanlage und Bauholzschutz (FAVÉD)

1978. Unter der Leitung des Vorstands für Materialversorgung stehenden drei Vorstände der Tränkanlagen (Dombóvár, Püspökladány, Tokod)

1992. MÁV FAVÉD GmbH.

2002. DOFAVÉD

**B**efore World War 1, the plant was planned to be established by MÁV, the Hungarian Railways in Zagreb to impregnate basic materials lumbered from Slavonian oaks, but the location was ruled out in 1914. Several Hungarian towns of rank applied for providing an appropriate site for the plant; nevertheless, construction works started at Dombóvár in 1914.

The main profile of the plant was primarily to supply MÁV with timber. Impregnation was mainly based on basic material for sleepers lumbered from Slavonian beech forests, intended to be used and utilized in the construction and maintenance works of the Transdanubian railway network.

Impregnation operations started in March 1916; works were suspended from the spring of 1919 to the fall of 1921. In the beginning, impregnation was performed using a zinc chloride solution by reason of difficulties caused by the war; switchover to oil impregnation took place in 1929.

Material transport within the plant was originally planned to be performed on a network of railway sidings with horse traction. In the early 1920s, a locomotive without a combustion chamber named “Muki” (MÁV 91,001) was put into operation, towing waggons for decades. Following its renovation (performed by Dombóvár Traction Management), it was displayed in the Hungarian Railway Museum.

A water tank was built at the impregnation plant in 1929-30. The tank stands on 38 m high iron girders, with own artesian water pumped up into it; railway buildings were supplied with water from it through conduits.

In the bombings during World War 2 in 1944—where several employees lost their lives—, oil storage tanks were also destroyed and the area suffered a huge amount of oil pollution.

Plant development took place at a larger scale primarily in the period when it was converted into an independent company (from the 1970s). There was an on-going switchover from traditional impregnation operations to the production of timber industry products (pallets, parquet, fencing, and playground components as well). In materials handling, manual force was replaced by mechanized material transport and processing (pole stripper, hydraulic banding, sawing machinery, etc.).

At the same time, welfare conditions significantly improved: a medical unit, a plant canteen, locker rooms and shower rooms were built. A sports facility was also built for recreation and doing sports.

Following the political changeover, the plant was converted into a limited liability company and timber industry operations were performed with decreasing capacity at the impregnation plant until it was closed down in 2005. In the 2010s, trackage was removed from the plant area by MÁV. Organizational changes at the sleeper impregnation plant:

1914. Lumber Impregnation Directorate

1952. MÁV Lumber Impregnation Works, Dombóvár plant

1971. Lumber Protection and Lumber Impregnation Company (FAVÉD)

1978. Three Lumber Impregnation Directorates (Dombóvár, Püspökladány, Tokod) controlled by MÁV Materials Supply Directorate

1992. MÁV FAVÉD Kft.

2002. DOFAVÉD

DOMBÓVÁR  
TERMÉSZETESEN DOMBÓVÁRI!

